

S/S „Havhestur“

anløber Aalborg ca. 7. November for Cement.

Bemærk!

Fragten paa Cement med S/S „Havhestur“ er **3 Kr. pr. Td.**

Skipafelagið Føroyar.

Galvaniseraðar takplátur
keypast bilgast frá **Poul Hansens** Heilsulu, Tórshavn.
Telefon 228. Telegramadresse VERITAS.

Pr. Commission.

Salg af alle færøske Produkter
modtages i Commission baade
i større og mindre Partier.
Tilbud modtages af alle, der
har noget at sælge og alle,
der vil købe.
Alle Forespørgsler besvares paa
bedste Maade.

Telegr.-Adr.:
Mørk.

M. Mørk,

Telef.
233.

Agentur & Commissionforretning.

Cesare Rossi.

—o—

I den meget vigtige Stilling som Chef for Regeringens Pressebureau sad dengang Mussolini's nære Ven fra Kamparene, Rossi, en typisk Arrivist, tidligere socialdemokratisk Typograf, der ikke skyede noget Middel for at naa frem og op. Han var Medlem af det fascistiske Firemands-Direktorium, Kommandør af Kroneordenen og Presseinspektions Torsquemada. Paa hans Initiativ stiftedes Bladet „Corriere Italiano“, der skulde være Organ for Hovedstadens Fasiester, og hvis Redaktor, Filippelli var en af Matteottis Mordere. Det var Rossi, der havde alle „Valgkampens“ Traade i sin Haand. Fra sit Kontor spyede han Avisartikler ud og saae i Tusindvis af Kroneordenens Ridderkors over Landet.

Om de nærmere Omstændigheder ved Matteottis Mord behøver vi ikke at tale. Det var desuden saa tragisk i sine Motiver og saa raat i sin Udførelse, at man helst vil udslette Mindet om det i sin Sjæl. En vis Dumlin synes at have været Banditternes Formand. Han og et Par andre Ligesindede blev endelig arresteret, for Skams Skyld, efter at man havde givet dem rigelig Lejlighed til at forsvinde. Og da Forbitrelsen i Landet steg, turde Mussolini ikke standse, det trak virkelig op til en alvorlig Krise for Fasietsmen, han lod Rossi og Filippelli arrestere. Den hemmelige Undersøgelse og Retshandlingen var noget af det mest skandaløse, Verden har set af den Slags, og Verden har dog set en Del. Den stod paa et godt Aar, og saa blev alle Morderne løsladt. Dommen lod paa, at den lange Varetægtsarrest kunde gaa lige op med den Fængselskrafte, der var tilmaalt dem. De forsvandt saa ganske stille ud af Landet.

Ogsaa Cesare Rossi. Det var det mest ubehagelige for Mussolini, thi den gamle Ven og Haandlangers Kærlighed havde vendt sig til glødende Had mod ham. I Sikkerhed i Frankrig udgav Rossi nogle Erindringer fra sin Glansperiode — og fra Matteottis-Dagene. Af disse fremgik det klart, at Mussolinis Forhold til Matteottis Drab ikke var af saa platonisk Art, som det var blevet meddelt det stakkels vildfærte Italien. Nogle Breve og Antegninger fra *Il Duce's* Haand havde Rossi allerede bragt i Sikker-

hed før sin Arrestation, og de optraadte nu i Erindringerne i Faksimile. De beviste, at Mussolini havde mere end det moralske Ansvar for Mordet, nemlig det direkte.

Senere har Rossi levet i Paris og spillet en stor Rolle i hele den store Koloni af politiske fordrevne Italiener, denne truende Hævnerskare, mod hvilken Mussolini og Fascistene i Italien nærer et afmægtigt Raseri. Det var denne Koloni, der efter Attentatet paa Mussolini i Rom, var lige ved at kompromittere Forholdet mellem Italien og Frankrig. Og det er den, som stadig er den dybeste psykologiske Aarsag til det Franskhad, der lever i alle fascistiske Kredse.

Nu har de altsaa faaet Fingre i Rossi. Det er et kært og kostbart Bytte. Ingen anstændige Mennesker har i og for sig Sympati for Rossi. Men en civiliseret Fantasi pines alligevel ved Tanken om, hvad der nu venter ham under det middelalderlige Retssystem og i de umenneskelige Torturkamre, Mussolini har indført i sit ny Italien.

Opgives det fransk-engelske Flaade-kompromis?

Som vi har omtalt har den hemmelige engelsk-franske Flaadeoverenskomst, der kom saa uheldigt lige for Kellogg-Pagtens Underskrift i Paris, vakt stor Forbitrelse i Amerika. Man mener der, at de Bestemmelser i Aftalen, der drejer sig om undskænket Tilladelse til at bygge Krydsere paa under 10,000 Tons, staar i Modstrid med Washingtonkonferencens Bestemmelser fra 1922. Det hedder sig endvidere i Amerika, at det engelsk-franske Flaadekompromis er et Udtryk for Englands Bestræbelser for ved et diplomatisk Rænkespil at gøre sig til Herre paa Havene. Formanden i Kongressens Flaadeudvalg, en meget indflydelsesrig Person, som for Tiden berejser Europa, har til den franske Presse erklæret, at denne af England førte Taktik uvægerligt maatte føre til Krig.

Men selvom denne Opskræmthel vel nok er noget overdrevet, og selvom den dybeste Grund til den er Skuffelse over, at Glansen derved taget noget af Kellogg-Pagten, har den

dog vistnok haft sin praktiske Virkning. Baade i engelske og amerikanske Blade meddeles, at hele det fransk-engelske Marinekompromis er dømt til at gaa i Papirkurven, og at dette er den egentlige Aarsag til, at den stadig hemmeligholdes.

Naturligvis er der straks fra alle officielle Slider udsendt Dementier af denne Meddelelse. Fra Udenrigsministeriet i Paris erklæres, at man kun venter paa et Svar fra de forenede Stater angaaende nogle Ændringer, før man ønsker at offentliggøre Overenskomstens Ordlyd, og Lord Cushendon har i Genève i et Interview med „Sunday-Times“ Korrespondent sagt, at der ikke var et Gran af Sandhed i alle Rygter om, at Overenskomsten skulde falde.

Til trods for dette fastholder Korrespondenten til „Daily Telegraph“ og det amerikanske „Daily Herald“, der først bragte Nyheden, at det hele har sin Rigtighed. Han henviser til, at der fra officiel Side dementeres en helt anden Meddelelse end den, „Daily Telegraph“ bragte. Den havde ikke sagt, at Regeringerne havde besluttet at lade Kompromis-falde, men at det var under Overvejelse.

Det vilde for alle Parter være heldigt, om „Daily Telegraph“ fik Ret. Kellogg-Pagten har Angribere nok. I militaristiske Kredse i Europa, selv i vor egen konservative Presse, angribes og mistankeliggøres Fredspagten. Det vilde være en Ulykke, om disse Kredse skulde kunne benytte den fransk-engelske Aftale i deres chauvinistiske Propaganda.

Hvad Kellogg-Pagten angaar, er det ganske interessant, at Kellogg selv fra den store Damer „Leviathan“, der er paa Vej over Atlanten, har sendt en traadløs Protest imod, at Pagten anvendes som et Partispørgsmaal i den amerikanske Valgkampagne. Han betoned, at Pagten, der støttedes af alle Partier i Amerika, ikke maatte tages til Indtægt af Republikanerne alene. Kelloggs Protest er rettet mod Hoover, som havde til Hensigt at benytte Slagordet „de republikanske Fredsbestræbelser“ i sit Valgfelttog for at erobre Præsidentværdigheden. Men Kellogg frygter alvorligt for, at Senatet ikke vil ratificere Pagten, hvis den gøres til et Partispørgsmaal. Kelloggs Skridt er saa meget mere virkningsfuldt, som han jo selv er Republikaner.

BROT UR SÖGU JAVNAÐARMANNA

11

honum í hendi, til at ogna sær keisaranavnið og reðið, sum við tí fylgdi, læt í uppgjald ríkmanna-liðið tiggja sær næstan sum tað vildi móti arbeiðaraflokkinum og súgva hann at mergi. Hesin maðurin, hvørs navn er so nógv útrópt um heim-in við heiður og pris, hevði av sonnum einki endamá, sum lá úttanfyri hansara egna persón. Hann vígdi saman vanlukkuljóðini, pengavaldið og hervaldið, og er henda vígsla aðalverk hans.

Ein flokkur av teim útføllu fronsku aðal-monnunum komu nú heimaftur og leitaðu upp síni gomlu ból, har teir royndu at seta seg til rættis, hjálptir av pengamonnum. Tað er sagt um hesar aðalmenn (teir sonevndu „fyrirverandi“), sum úttanlands høvdu livað undir hini stóru koll-veltingini, at teir einki høvdu lært og heldur einki gloymt. Teir tiggjaðu sær eisini hæftir, tá teir vóru heimaftur komnir. Aldri hevur verið so harðliga farið fram móti arbeiðaraflokkinum í Fraklandi sum undir eftirmanni Napoleons, Karlí X. Árin 1815—1830 eru eyðkend av niðings-gerðum og ráni. Peningavaldið hevði funnið seg í harðreði Napoleons, soleingi tað tienti tess enda-máli; men heldur ikki longur. Tað eydnaðist sum sagt Napoleoni at binda saman peningavaldið og hervaldið, sum bæði krevja at hava hin ognar-leysa arbeiðarin til træl og kanónføði, um tey skulu standa seg. Fyri at gera verkið fullkomið vildi Napoleon leggja hitt triðja valdið, *kirkjvaldið*, sum eina signandi sakloysiskápu útyvir tann ónos-liga deym, ið steig upp úr felagsbólunum hjá teim-um báðum fyrrnevndu. Leingi aftaði pávin í Rómaborg, sum Napoleon eyknevndi: „*Hin gamli reyur*“, sær; men 1804 salvaði hann Napoleon

Bonaparta til keisara, og harvið var verkið full-komið.

Hin veiki og peningagfrigi Karl X seldi til endan ríkisreðið heilt í hendurnar á prestavaldin-um, sum hevði sínar dopru njónarar í hvorjum króki. Hin gamla frælsa grundvallarlógin frá koll-veltingartíðini í 1789 var nú avtikin med alla. Valrætturin varð beinskerdur, 30 ár var aldurs-markið og 300 frankar mátti hann leggja á borðið, sum valrætt vildi krevja.

Hóast javnaðarstevnan stoggaði í framferð síni millum arbeiðaranna, treyt ikki av monnum, sum *teoretisk* arbeiðdu fyri henni hesa tíð, skriv-aðu bokur og settu upp reglur; men tað var ikki nokk. Tí, hóast javnaðarrróslan altíð má ganga hendi í hond við hollum mentunnarstarvi, er alt í tóman heim, har fólkio knógvar undir armód og líður hungur og hall. Søguligar royndir prógva, at hóast eitt fólk stundum kann *varðveita* ein ment-unnararv í fíggjarligum vesaldómi, so kann ein arbeiðaraflokkur ikki gera *mentunnarlig framstíg* og hevja seg millum aðrar flokkar í samfelaginum, uttan hann fyrst vinnur tað neyðtúrvaliga til lívs-upphald.

I hini fyrstu kollveltingartíðini vóru sannar javnaðarhugsanir greiðast settar fram av *Babeuf*, sum áður er nevndur, nú komu fleiri menn til, sum royndu at feta í hansara fótafari; men ymssir vóru teir á máli. *Saint-Simon*, ein høg gávaður maður av gamlari aðalætt, sum eins og aðrir undir kollveltingini í 1789 hevði mist allan ognarrætt til aðalgóðið, helt serliga fram, at alt verkmiðju-arbeið skuldi *organiserast*. Hann meinti at loysn-in og hjálpin lá í einari seming og samvinnu

millum arbeiðsgevarar og arbeiðarar. Aftaná deyða hansara í 1825, tóku neringar hansara seg saman í eitt felag ella eina sekt, sum blandaði saman í óklárum hugsjónum mangt av tí, sum seinri kom at vera bærjandi í Javnaðarstevnu við kristuligar áskoðanir. *Fouriers*, ein keypmanns-sonur frá kollveltingartíðini, sum hevði mist alt og tó við sínum serstoku gávum hevði arbeiðt seg upp til einastandandi kerdóm, bar fram somu hugsanir og forði tær víðari. Hann segði at bótin fyri vanda mátti vera felagsogn til *jord og kapital*.

I móstríð við hesar áskoðanir kom *Proudhon*, arbeiðarsonurin frá *Besancon* í Eysturfraklandi foddur í 1809 og helt fram, at ríkir og samfund bert vóru til tarn og ónyttu. Óll ríkisstjórn skuldi koyrast frá, allar samtøkur skuldu vera privatar og friar. Tað var hann, sum stillaði upp spurn-ingin: „*Hvat er ogn?*“ og sjálvur svaraði stutt og greitt: „*Hon er stulur!*“. — Han var ikki social-istur men *anarkistur*, og ein mótsættingur til javnaðarmenninar, sum vilja samfund og lógbundn-an felagsskap.

Fram um allar hesar skrivandi og fyrisp-andi menn í teirri tíðini er at nevna *Louis Blanc* sum, hóast hann var av stórborgara ættum komin — gjordist hin sanni undangongumaður javnaðar-manna í Fraklandi. Aftaná, at hann leingi hevði virkað sum blaðmaður og talari, gav hann í 1840 út eina bók, sum hann kallaði „*Organisation du travail*“, hari reður hann til at *organisera arbeiðið*. Státurin skuldi vera verjan fyri teir ognarleysu arbeiðararnar, hann skuldi taka ognarrættin til málmverkin, jarnbreytirnar, verksmiðjurnar og bankarnar og vera hin einasti stóri arbeiðsgevarin,